

Dr. Marcin Mielnik

*Institute of Social Sciences University of Entrepreneurship
(Warsaw, Poland)
m.mielnik@gmail.com*

**THE LEGAL BASIS FOR THE FUNCTIONING POLICE IN DUCHY
OF WARSAW**

PODSTAWY PRAWNE FUNKCJONOWANIA POLICJI W KSIĘSTWIE WARSZAWSKIM

**ПРАВОВАЯ ОСНОВА ДЛЯ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ПОЛИЦИИ ГЕРЦОГСТВА
ВАРШАВСКОГО**

Abstracts

Napoleon victories with fourth coalition allowed to create the Duchy of Warsaw. Just on the beginning 1807 year Imperator decree brought to live the interim government Komisja Rządząca. It face the difficult task of setting up polish administration, created polish army and supplied Great Army. Basis of actions was law. Author analyzed acts which were created between 1807 and 1813 year. For the most fruitful period of time should be considered first years existence. To the end 1808 year announced decree about organisations Police Directorate constitutions or princely decree about organisation of ministries. In particular, recent documents, submitted in work, played a significant role in the work of the police. Submitted organization and work regional structures police authority to. Deserves special attention President of Warsaw or National Guard. Their activity had greatly improved safety and effectiveness of the state.

Keywords: Police Department, Prefect, Police Commissioner, National Guard, safety.

Streszczenie

Zwycięstwo Napoleona z czwartą koalicją pozwoliły na stworzenie Księstwa Warszawskiego. Jeszcze na początku 1807 r. dekretem Cesarza powołano do życia tymczasowy rząd Komisję Rządzącą. Stała ona przed trudnym zadaniem powołania polskiej administracji, tworzeniem polskiej armii oraz zaopatrywaniem Francuzów. Podstawą działania było prawo. Autor poddał analizie akty prawne powstałe w latach 1807 – 1813. Za najbardziej owocny okres należy uznać początek istnienia państwa. Do końca 1808 r. ogłoszono dekrety o organizacji Dyrekcji Policji, Konstytucję, czy dekret królewski o organizacji ministerstw. Szczególnie ostatnie dokumenty, przedstawione w pracy, odegrały znaczącą rolę w funkcjonowaniu Policji. Przedstawiono także organizację i działanie regionalnych struktur władzy policyjnej, czy formacji zbrojnych odpowiedzialnych za pilnowanie porządku publicznego. Na szczególną uwagę zasługuje Prezydent Warszawy oraz Gwardia Narodowa. Ich działalność miała, zgodnie z założeniami, znacznie poprawić bezpieczeństwo i efektywność działania struktury

Dr. Marcin Mielnik

państwa.

Słowa kluczowe: Ministerstwo Policji, Prefekt, Komisarz Policji, Gwardia Narodowa, bezpieczeństwo

Аннотация

Победа Наполеона была четвертая коалиция во главе с созданием Варшавского герцогства. В начале 1807 указом императора установлено временное правительство правящей комиссии. Это столкнулись с трудной задачей создания польской администрации, создание польской армии и поставить французский. Основанием для действий была права. Автор проанализировал здание действует в 1807 году - 1813 Наиболее плодотворный период следует считать началом государства. К концу 1808 г. Объявлены указы об организации дирекции полиции, Конституции, королевским указом по организации министерств. В частности, последние документы, представленные в работе, играет существенную роль в функционировании полиции. Также представлены организации и функционированию региональных силовых структур полиции или вооруженных формирований, ответственных за полицейских. Особо следует отметить мэра Варшавы и Национальная гвардия. Их действия были, по предположениям, значительно повысить безопасность и эффективность структуры государства.

Ключевые слова: Министерство Полиции, префект, комиссар полиции, Национальной Гвардии, безопасность.

Wprowadzenie. Wejście Wielkiej Armii na ziemię polskie w 1806 r. odrodziło nadzieje na odbudowę Rzeczypospolitej. Znakomite zwycięstwa pod Austerląd i Jeną oraz postawa polskiego społeczeństwa pozwoliły Napoleonowi ziemi drugiego i trzeciego zaboru przejść niemal bez walki. Po bitwie pod Pułtuskim, Frydlandem i pod Iławą Pruską pozwoliły, mocą traktatu w Tyłży 7 i 8 lipca 1807 r., utworzyć Księstwo Warszawskie [E. Halicz Geneza..., s. 161-203].

1. Powołanie Ministerstwa Policji i władzy policyjnej w 1807 r. Jeszcze przed podpisaniem traktatu pokojowego 7 i 8 lipca 1807 roku Napoleon rozpoczął tworzenie polskiego aparatu władzy. Mocą dekretu z dnia 14 stycznia 1807 roku powstał tymczasowy rząd, Komisja Rządząca. Sam dokument ograniczał się do wskazania listy resortów, w gronie których znalazła się Dyrektorja Policji. Od samego początku odradzające się państwo polskie, oprócz narzuconych francuskich, korzystało z wielu różnych fragmentów systemów prawnych. Nie licząc elementów staropolskiego prawa

wspierano się na rozwiązaniach pruskich, a od 1809 roku również i austriackich. Podstawą prawną działania Policji był dekret z dnia 29 stycznia 1807 roku o kompetencjach Dyrektoriatu Policji (AGAD, K. Rz., sygn. 58, s. 31). Skonstruowany jako lista obowiązków nie była jednak wystarczającym źródłem prawnym, określającym organizację i zakres kompetencji regionalnej władzy policyjnej (tamże, s. 51).

Punkt 11 dekretu opisywał organizację Policji, na mocy której została ona uznana za organ mający zapewnić Komisji Rządzącej powagę oraz bezpieczeństwo, jednocześnie oddano jej pod opiekę dobro narodowe. W przypadku naruszenia tych wartości Dyrektor Policji A. Potocki odpowiedzialny był za przeprowadzenie śledztwa i postawienie winnych przed sądem (Handelsman M., 1917, s. 5-13). Sam dokument został przygotowany naprędce. Jego treść odzwierciedlała treść wniosków osiemnastowiecznych przedstawicieli nauki policji Sonnenfelda, Wolfa i Justiego (Zahorski A., 1959, s. 26-29). Należy uznać, że zarówno Aleksander Potocki i podlegli mu

urzędnicy w atmosferze wojny odwołali się do klasycznych rozwiązań. Prędkość z jaką miano przygotować resort do funkcjonowania zmusił ekipę rządzącą do przyjęcia wzorów jeszcze z przed Sejmu Wielkiego.

Kolejna ustawa organizująca pracę policji, nosiła tytuł „Etat osób kancelarię Dyrektora Policji składających z wyszczególnieniem ich obowiązków” (A.G.A.D., K. Rz., s. 20 – 21). Konkretyzowała ona obowiązki na poszczególnych stanowiskach. Zgodnie z jej treścią powstał urząd Sekretarza Generalnego, który był kierownikiem całej kancelarii w resorcie. Do jego obowiązków należało kierowanie pracami w nim czynionymi oraz prowadzenie dziennika „protokołu czynności” i dbanie o właściwy obieg korespondencji z Francuzami. Archiwista był odpowiedzialny za prowadzenie archiwum, które posiadało w swoich zasobach dokumentację staropolską i wytworzoną przez urzędników pruskich. Miał on ponadto służyć pomocą Komisji Rządzącej i każdemu dyrektorowi z osobna. Jednocześnie nowo powstały urząd prokuratora przy Trybunale Głównym, miał mieć pieczę nad sprawami policyjno – milicyjnymi przez cały okres ich przebywania na wokandzie każdego stopnia instancji. Do jego powinności należało również zbieranie raportów od prokuratorów pracujących przy sądach apelacyjnych. Kontroler miał utrzymywać kasę i registraturę wszystkich funduszków miejskich i szpitalnych. W dalszej kolejności zostały wyliczone inne obowiązki urzędników. Sekretarz winien numerować wszystkie rezolucje i żądania. Następnie oddać je do dziennika.

Tak jak regulowała to poprzednia ustawa miał obowiązek utrzymywać korespondencję z Komisją Rządową i Dyrektorami Krajowymi w „interesach partykularnych”. Stwierdzono ponadto, że sekretarz miał też utrzymywać korespondencję z policją Warszawy i szpitalami oraz pisać wszelkie obwieszczenia. Jednocześnie zobowiązano go do prowadzenia oddzielnej korespondencji z Izbami Administracyjnymi. Kancelaria składała się ponadto z sześciu stanowisk Intendentów Departamentowych. Ich zadaniem było kontrolować sposób realizacji rozkazów i

rozporządzeń Dyrektora Policji. Mieli pilnować spraw policyjnych w sądach apelacyjnych. Intendent Szpitalny winien doglądać szpitali warszawskich; przewidziano także stanowisko tłumacza, protokolisty oraz jednego kanallarzysty dla Sekretarza Generalnego, kontrolera i Prokuratora Generalnego, a także od sześciu do trzech sekretarzy. Planowano ponadto zatrudnić jednego odźwiernego i dwóch woźnych (tamże, s. 20-21).

2. Okres konstytucyjny Księstwa Warszawskiego. Niejako potwierdzeniem tych rozwiązań stała się konstytucja okrojowana przez Napoleona 22 lipca 1807 roku (Borucki M., 2002, s. 43-58). Podobnie jak w dekreście ze stycznia tego roku potwierdzono istnienie Ministerstwa Policji, tym samym uznano dorobek prawodawczy Komisji Rządzącej. Sam akt prawny nie wpłynął w znaczący sposób na zmianę organizacji władzy (Ajnenkiel A., 2001, s. 60-83; Kallas M., 1975, s. 80-82). Przejęcie władzy 5 października 1807 r. przez Fryderyka Augusta uznaje się za początek kolejnego etapu funkcjonowania polskich władz. Głównym rezultatem tych starań stał się Dekret dotyczący organizacji ministerstw z 20 kwietnia 1808 roku. W siedmiu rozdziałach zdefiniowano obowiązki i zakres działań każdego szefa resortu. W rozdziale pierwszym powierzono każdemu ministrowi realizowanie prawa administracji publicznej. Posiadali oni możliwość składania projektów dekretów, ustaw i rozporządzeń. Jednocześnie odpowiadali za przygotowanie kandydatów na stanowiska sobie podległe. Każdy resort miał przypisanych konsyliarzy, audytorów oraz kancelarię (Bartel W., Kosim J., Rostocki W., red., s. 84-85). Dodatkowo zobowiązano zadbać o odpowiednie stworzenie budżetu. Raporty finansowe miano składać co kwartał, a 1 września co roku miano przedstawiać Księżciu *przez Radę Stanu obraz ogólnego krajowego, tak i fizycznego, jaki i moralnego stanu, tudzież ogólne widoki względem jego doskonalenia.*(art. 17) (tamże, s. 86).

Zgodnie z artykułem 55 Minister Policji w oparciu o wszystkie ustawy, które miały *zapobiegać wypadkom szkodliwym i bezprawiom* miał przede wszystkim mieć na

uwadze bezpieczeństwo i porządek publiczny. Tym samym jak podaje kolejny artykuł miano zapewnić wolność, własność, *spokojność i wygodę*. Policja zatem odpowiadała za realizację wielu nie związanych ze sobą celów.

Artykuł 65 podobnie jak czyniono to w XVIII wieku, miał odpowiadać za sprawy związane z ochroną zdrowia. Prawodawca rozumiał przez to kontrolę aptek, łapanie fałszywych lekarzy, umieszczanie cmentarzy we właściwych lokalizacjach oraz kontrolę sprzedaży broni, prochu i trucizn. Obok tego miano zwracać szczególną uwagę nad utrzymaniem we właściwym stanie dróg, mostów, dozorowanie zrujnowanych budynków. Dodatkowo do ochrony zdrowia włączono oświetlanie ulic i zapobieganie bójkom i pojedynkom.

Szczególną uwagę zwrócono na walkę z pospolitą przestępczością. Artykuł 67 nakładał na Policję *Śledzenie występku, pierwsze kroki zabezpieczające, a gdy dalsze będą potrebnymi będą wezwanie stosownie władz wydziałowych*. Środkami zaradczymi jednocześnie miało być (art. 62) prowadzenie cenzury, śledzenie i aresztowanie włóczędzów, żebraków, kontrola służących oraz więźniów wszelkiego gatunku. Na równie poważnie traktowano obserwację miejsc publicznych ze szczególnym uwzględnieniem teatrów, czy oberż. Narzędziem pomocnym miało stać się prowadzenie listy obywateli z wyszczególnieniem źródeł dochodu. Zmiany w systemie sprawowania władzy przez policję nastąpiły już w następnym roku. Otóż na podstawie ustawy, z dnia 20 kwietnia 1808 roku, nastąpiło przekazanie spraw policyjnych niższym urzędnikom to znaczy podprefektom, prezydentom miast oraz sołtysom i wójtom.

Jednak najważniejszym postanowieniem porządkującym organizację policji na ziemiach Księstwa Warszawskiego była ustawa z dnia 17 III 1809 roku. Zgodnie z jej treścią „dozór Policyjny równie jak wykonanie Praw i Urządzeń ściągających się do zapobiegania wypadkiem szkodliwym i bezprawny, tudzież czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem publicznym” (Dz. P, t. I, nr. 11, s. 276 - 281, ust. z dnia 17 III 1809). Obowiązki wypełniania

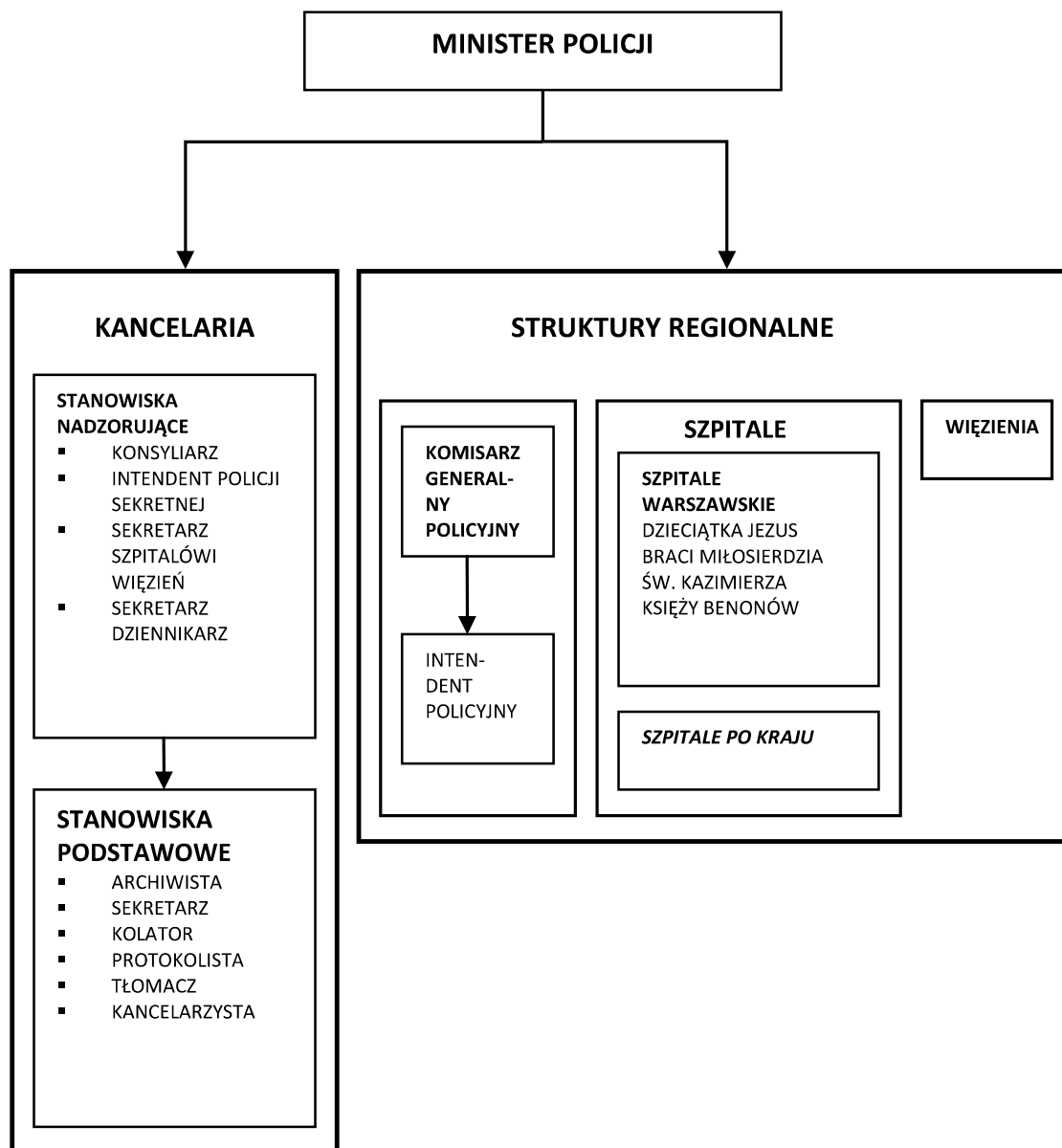
zadań powierzone zostały prefektom – formalnie podprefektom, burmistrzom, wójtom i sołtysom. Obok urzędu prefekta powołano stanowisko komisarza z adiunktem (art. 1), który przejmował obowiązki związane z władzą policyjną, jednak nie był on samodzielny, mimo że podlegał bezpośrednio Ministrowi Policji, któremu powinien składać bezpośrednio raporty (zgodnie z artykułami 6 i 7). Polecenia odnoszące się do spraw policyjnych były kierowane do prefektów, a ci przekazywali je komisarzom. Także jego postanowienia nabierały mocy dopiero po poparciu przez prefekta. Kompetencje komisarza nie były jednak szczegółowe. Ustawa z dnia 8 lipca tego samego roku precyzowała nieco jego obowiązki, zgodnie z którymi miał obowiązek składania raportów ministrowi policji o wszystkich sprawach policyjnych (Dz. P, t. I, nr. 11, s. 276). Rezultat końcowy prac nad organizacją Policji uzyskanych w okresie istnienia Księstwa Warszawskiego przedstawia schemat.

Istniejący w ówczesnych czasach system władzy policyjnej oparty był w dużej mierze na prefektach. Podlegali oni wprawdzie ministrowi spraw wewnętrznych, ale mieli obowiązek wykonywać polecenia także innych ministrów. Podlegała mu cała administracja za wyjątkiem sądów i wojska. Do jego zadań z zakresu władzy policyjnej należało: czuwać nad własnością publiczną, narodową, powiatową i gminną. Miał być w ścisłych „stosunkach” z prokuratorami królewskimi, a także mieć na uwadze Dyrekcję Skarbową Departamentową, Radę Dozorczą Edukacyjną, Departamentową Administrację Poczty, intendenta lasów i dóbr narodowych i komisarzy policji. Miał prawo zawiesić działania każdego urzędnika, gdy uznał jego działania za złe. Mimo to urzędnicy ci byli w stałym kontakcie swoimi ministrami, którym byli zobowiązani wysyłać raporty (Dz. P., t. II, nr. 8, s. 150).

Zupełnie osobną funkcję w strukturze policji pełnił prezydent miasta Warszawy, który był wybierany przez uprawnionych do głosowania obywateli, mieszkańców tego miasta. Podlegał on bezpośrednio dyrektorowi (ministrowi) policji, a jego uprawnienia zostały określone w

uchwale z dnia 20 II 1807 roku zatytułowanej „Władza i obowiązki magistratu policji miasta Warszawy w stosunkach z urzędem dyrektora policji” (ustawa z dnia 17 III art. 10). Do podstawowych zadań prezydenta należało nadzorowanie wykonywania poleceń ministra policji oraz wydawanie w formie rozporządzeń poleceń urzędnikom oficjalistom i innym podległym mu osobom służącym w policji, które posiadały między innymi obowiązki

pilnowania porządku w miejscach publicznych. To z jego rozkazu aresztowano osoby złapane na popełnianiu przestępstw, włóczęgów oraz zabezpieczano środki przeciwpożarowe. Posiadał pewną namiastkę władzy sądowniczej, a mianowicie rozstrzygał spory w sprawach policyjnych nie przeprowadzając jednocześnie sądowego rozpoznania.

Rys. 1. Uproszczony schemat organizacji Policji Księstwa Warszawskiego
Źródło: opracowanie własne

Mimo tych szerokich uprawnień był zależny od rozporządzeń ministra policji, któremu bezpośrednio podlegał. Właśnie dlatego odbierając od niego bezpośrednie polecenia, był zmuszony konsultować każdy wydany dla opinii publicznej druk ze swoim szefem. Podając za

Goclonem można stwierdzić, iż władza prezydenta miasta była równa na terenie Warszawy kompetencjom ministra w całym kraju (Goclon J. A., 2002, s. 132).

Ważnym zadaniem jakie zostało powierzone w dekretach z 29 stycznia 1807 r. i 20 kwietnia 1808r. policji, stanowił dozór nad szpitalami, które pełniły wówczas funkcje lecznicze, a także udzielały schronienia osobom bezdomnym i żebrakom. Jak donosił Aleksander Potocki Komisji Rządzącej, były one w bardzo złym stanie. Specjalnym rozporządzeniem z 25 V 1807 roku dyrektor policji próbował polepszyć ich stan (A.G.A.D., K.R., syg. 62/V, s. 82). Zabiegi te jednak nie przyniosły jakiegoś odzewu ze strony Komisji Rządzącej. Innym ważnym postanowieniem w sprawie leczenia było przejęcie utrzymywania „szkoły babienia” (A.G.A.D., K.R., syg. 61, s. 28). Koszt obliczany był na 12.000 złotych rocznie. Była to kwota całkiem spora, jeśli wziąć pod uwagę napięty budżet i nakłady przeznaczane na inne cele. Zarząd i dyspozycję środkami powierzono dyrektorowi policji dnia 27 V 1807 roku (tamże, s. 28). Swoją jurysdykcję sprawował z pomocą kalkulatora. Osobnym zagadnieniem jest ustawa o Administracji Policji Medycynalnej (Dz. P. t. 2, nr 15, s. 70-75). Już pierwszy artykuł nasuwa problemy ze zrozumieniem komu ona podlega. „Powierzywszy Ministrowi Naszemu Policji, wydaną przez Nas organizacją Ministrów, dozór nad tem wszystkim, co się tycze zdrowia chcąc jednakowoż tę część Policji, która z Wydziałem Lekarskim pod dykcją Ministra Spraw Wewnętrznych zostającym, w nierozzerwalnym jest stosunku doskonalej zapewnić i jej exekucją polecamy ułatwić Administracją Policji Lekarskiej odtąd polecamy Naszemu Ministrowi Spraw Wewnętrznych” (tamże, s. 71). W następnym artykule podana jest definicja tej organizacji, a co za tym idzie zakres kompetencji. Otóż pod tym określeniem rozumiano przedsięwzięcie wszelkich środków lekarskich, zapobieganie wypadkom zagrażającym zdrowiu, czyli kontrola nad wszelkimi osobami i instytucjami mającymi związek z leczeniem ludzi. Do grona badanych zaliczono także placówki ich szkolące. Miano

ponadto dbać o czyste powietrze, zdrową żywność i napoje (tamże, s. 71-72). W artykule 3 i 4 następuje pewne wyjaśnienie. Otóż do ministra policji należeć miała współpraca ze służbami medycznymi, to znaczy ostrzeganie, czy to bezpośrednio, czy to przez podległych sobie urzędników o wydarzeniach czy zjawiskach zagrażających życiu, lub zdrowiu. Do ministra spraw wewnętrznych należeć miało sporządzanie projektów nowych praw i egzekucja już obowiązujących. Właśnie z tego względu przy jego ministerstwie zorganizowano Wydział Lekarski, który działał jedynie na podstawie rozporządzeń ministra. Administracja Policji Medycynalnej w departamencie powierzona została Prefektowi, któremu przydzielono do pomocy „Szefa Wydziału Policji Medycynalnej w Departamencie”, który miał być odtąd zwany „Fizykiem Departamentowym”. Do jego zadań należało mieć pieczę nad osobami leczącymi, a także nad lekarstwami, sporządzanie danych statystycznych, a także odbierać i wykonywać polecenia ministra. Do dyspozycji fizyka departamentowego byli fizyk i chirurg powiatowy. Razem z jednym z miejscowych aptekarzy mieli stanowić komisję lekarską. Miała ona pełnić funkcję komisji egzaminacyjnej. Wszelkie inne instytucje były zlikwidowane, a ich akta miały być przekazane ich następcom (tamże, s. 73-75). Organizacją pełniącą funkcje policyjne i pomocnicze wojskowe była Gwardia Narodowa. Utworzona została przez Komisję Rządzącą. Na podstawie dekretu z dnia 10 IV 1811 roku wprowadzono powszechny obowiązek służby dla mężczyzn w wieku od 20 do 50 roku życia. Można wyróżnić dwa rodzaje tej formacji: nieruchomą - złożoną z właścicieli ziemskich, burżuazji, zamożniejszych chłopów i drobnomieszczactwa, do jej zadań należało pilnowanie bezpieczeństwa w obrębie gminy oraz ruchomą - składającą się z ubogich obywateli. Przeznaczono ją do działań na terenie całego kraju i obrony przed nieprzyjacielem zewnętrznym (J. Bardach, M. Senkowska-Gluck, red., s. 111; M. Mielnik, 2008, s. 331-348). Wraz z postępiami armii rosyjskiej

administracja księstwa uciekała poza granice państwa. Najpierw z rządem podążała do Krakowa, a stamtąd za granicę. Szczególnie prefekci i podprefekci nader często korzystali z takiego rozwiązania. Spowodowało to znaczący niedobór w kadrze administracyjnej Księstwa Warszawskiego (J. Przygodzki, 1998, s. 143-159). Właśnie z tego powodu Rosjanie zaczęli sprowadzać własnych urzędników, tak zwanych obłastnych, czyli departamentowych oraz okróżnych, czyli powiatowych. W sumie zgodnie z wyliczeniami Przygodzkiego przyjechało razem 50 osób, których zadaniem było uzupełnienie braków kadrowych (J. Przygodzki, 2002, s. 40-50; J. Przygodzki, 1998, s. 143-159). Z tej grupy liczba obłastnych wynosiła 10, a okróżnych 40 osób. Do ich kompetencji należało szukanie i zawiadamianie armii o miejscach, w których ta mogłaby się zaopatrywać, pełna współpraca z generał – gubernatorem i Radą Najwyższą Tymczasową, nadzorować rekwizycje wojskowe i stan magazynów wojennych oraz utrzymywać kontakty z urzędami rekwizycyjnymi, dbać o infrastrukturę, a także współpracować z wojskiem we wszelkich innych sprawach, dbając m.in. o spokojny przemarsz przez podległe sobie terytorium (Macewicz H., 1992, s. 200-222).

Wnioski. Reasumując, podstawy prawne władzy policyjnej ukształtowały się już 1807 i 1808 roku. Szczególnie trudne okazały się

pierwsze miesiące funkcjonowania Komisji Rządzącej, która odpowiadała za organizację zaopatrzenia Wielkiej Armii, formowania rodzimych jednostek oraz budowanie polskiej administracji w tym władzy policyjnej. Te ostatnie zadanie nie mogło zostać przeprowadzone z dnia na dzień. Znalezienie odpowiednich osób niejednokrotnie sprawiło dużo problemów (J. A. Goclon, 2002, s.). Wynikały one z nieodpowiedniego poziomu kandydatów oraz z problemami natury narodowościowej. Jednocześnie obok prowadzonych naborów na stanowiska administracji, przeprowadzono swego rodzaju lustrację (M. Mielnik, 2008, s. 87-91). Miała ona doprowadzić do zapewnienia lojalności poddanych wobec polskiej władzy. Na tym tle ogłaszano kolejne akty prawne organizujące i powołujące do życia nowe z punktu widzenia staropolskiej sztuki prawa, instytucje. Organizacja systemu państwa przybrała nowocześniejszą formę i jednoznacznie zrywała z poprzednią feudalną – nadal – formą władzy. Władza policyjna składała się z Ministerstwa Policji oraz organów i urzędników regionalnych. Z punktu widzenia kompetencji Policja pozostawała nadal instytucją urzędniczą a nie formacją mundurową. Mimo to w coraz większym stopniu koncentrowała swoje działanie na walce z przestępczością i innymi zagrożeniami. Należy zatem wysnuć wniosek, że podążała w europejskim nurcie zmian.

Bibliografia:

Źródła archiwalne:

1. A.G.A.D. Komisja Rządząca

Źródła drukowane:

2. Bartel W., Kosim J., Rostocki W., Ustawodawstwo Księstwa Warszawskiego. Akty normatywne władzy najwyższej, Warszawa 1964
3. Borucki M., Konstytucje Polskie 1791 – 1997, Warszawa 2002
4. Dziennik praw Księstwa Warszawskiego, Warszawa 1807-1813
5. Handelsman M. Organizacja administracyjna Komisji Rządzącej r. 1807: wybór dokumentów, Warszawa 1917
6. Mencil T., Kallas M., Protokoły Rady stanu Księstwa Warszawskiego.

Literatura:

7. Ajnenkiel A., Konstytucje polskie w rozwoju dziejowym 1791 – 1997, Warszawa 2001
8. Historia państwa i prawa Polski, t. III Od rozbiórów do uwłaszczenia, pod Juliusza Bardacha i Moniki Senkowskiej-Gluck
9. Goclon J. A., «Polska na królu pruskim zdobyta». Ustrój administracja sądownictwo doby Komisji Rządzącej w 1807, Wrocław 2002
10. Halicz E., Geneza Księstwa Warszawskiego, Warszawa 1962.

Dr. Marcin Mielnik

11. Kallas M., *Konstytucja księstwa Warszawskiego*, Bydgoszcz 1975.
12. Macewicz H., *Zmiany ustrojowe w Księstwie Warszawskim w 1812/1813 r.*, *roczniki Humanistyczne*, t. 36, 1988, z. 2 [druk.] 1992.
13. Mielnik M., *Gwardia Narodowa Księstwa Warszawskiego w dokumentach Ministerstwa Policji i Rady Stanu w latach 1807 – 1810*, W: *Zarządzanie bezpieczeństwem w Unii Europejskiej wobec globalnych zagrożeń. The UE's security management towards global threats*, Józefów 2008.
14. Mielnik M., *Walka z „nierodakami” w czasach Komisji Rządzącej 14.I – 5.X.1807*, *Między I a IV Rzeczpospolitą. Lustracja w dziejach Polski i Polaków*, Ostróda 2008
15. Przygodzki J., *Rada Najwyższa Tymczasowa Księstwa 1813-1815: organizacja i działalność*, Wrocław 2002.
16. Przygodzki J., *Powołanie organów władzy w Księstwie Warszawskim na początku 1813 roku*, „*Univ. Wratislaviensis*”, No 2070, t. 201, *Studia historyczno – Prawne* 1998.
17. Zahorski A., *Centralne instytucje policyjne w Polsce w dobie rozbiorów*, Warszawa 1959.